ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

z 22. júna 2011 *

Vo veci C-346/09,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Gerechtshof 's-Gravenhage (Holandsko) z 18. augusta 2009 a doručený Súdnemu dvoru 28. augusta 2009, ktorý súvisí s konaním:

Staat der Nederlanden

proti

Denkavit Nederland BV a i.,

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predseda druhej komory J. N. Cunha Rodrigues, sudcovia A. Arabadžiev, A. Rosas (spravodajca), U. Lõhmus a A. Ó Caoimh,

* Jazyk konania: holandčina.

generálny advokát: P. Cruz Villalón,
tajomník: R. Şereş, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 7. septembra 2010,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— Denkavit Nederland BV a i., v zastúpení: H. Ferment, advocaat,

— holandská vláda, v zastúpení: C. Wissels a M. de Ree, splnomocnené zástupkyne,

— nemecká vláda, v zastúpení: M. Lumma, J. Möller a N. Graf Vitzthum, splnomocnení zástupcovia,

— švédska vláda, v zastúpení: A. Falk a A. Engman, splnomocnení zástupcovia,

— Európska komisia, v zastúpení: F. Jimeno Fernández a B. Burggraaf, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 18. novembra 2010,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu práva Únie o používaní spracovaných živočíšnych bielkovín v krmivách zvierat, konkrétnejšie v týchto aktoch:

— smernica Rady 90/425/EHS z 26. júna 1990 týkajúca sa veterinárnych a zootechnických kontrol uplatňovaných v obchode vnútri spoločenstva s určitými živými zvieratami a výrobkami s ohľadom na vytvorenie vnútorného trhu (Ú. v. ES L 224, s. 29; Mim. vyd. 03/010, s. 138),

— rozhodnutie Komisie 94/381/ES z 27. júna 1994 o niektorých ochranných opatreniach v súvislosti s bovinnou spongiformnou encefalopatiou a s kŕmením bielkovinami pochádzajúcimi z cicavcov [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 172, s. 23),

— rozhodnutie Rady 2000/766/ES zo 4. decembra 2000 o niektorých ochranných opatreniach v súvislosti s prenosnými spongiformnými encefalopatiami a s kŕmením zvierat živočíšnymi bielkovinami [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 306, s. 32) a

— rozhodnutie Komisie 2001/9/ES z 29. decembra 2000 o kontrolných opatreniach na vykonanie rozhodnutia 2000/766 [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 2, 2001, s. 32).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi Staat der Nederlanden a Denkavit Nederland BV a i. (ďalej len „Denkavit a i.“), rôznymi spoločnosťami vyrábajúcimi krmivá pre zvieratá a jednou spoločnosťou obchodujúcou so surovinami pre tieto krmivá. Tento spor sa týka otázky, či je zlučiteľná s právom Únie prechodná vnútroštátna právna úprava, ktorá na účely ochrany pred bovinnou spongiformnou encefalopatiou (ďalej len „BSE“) zakazuje vyrábať a uvádzať na trh spracované živočíšne bielkoviny v krmivách hospodárskych zvierat v rozsahu, v akom tento zákaz jednak bol prijatý a nadobudol účinnosť po prijatí, ale pred nadobudnutím účinnosti rozhodnutia Európskej únie stanovujúceho takýto zákaz, jednak sa pred nadobudnutím účinnosti tohto rozhodnutia uplatňoval na rybiu múčku a fosforečnan vápenatý, aj keď tieto výrobky môžu byť vyňaté zo zákazu stanoveného týmto rozhodnutím.

Právny rámec

Právna úprava Únie

Smernica 90/425

3 Podľa druhého odôvodnenia smernice 90/425 treba odstrániť zootechnické a veterinárne prekážky rozvoja obchodu s príslušnými zvieratami a výrobkami živočíšneho pôvodu v rámci Spoločenstva s cieľom podporiť harmonické fungovanie spoločnej organizácie trhu so zvieratami a s výrobkami živočíšneho pôvodu.

4 Podľa desiateho odôvodnenia tejto smernice treba na tento účel prijať ochranné opatrenia a obzvlášť z dôvodov efektivity musí mať zodpovednosť v tejto oblasti v prvom rade členský štát odoslania.

5 V dvanástom odôvodnení smernice 90/425 sa uvádza, že až do prijatia predpisov Spoločenstva by mali zvieratá a výrobky, ktoré nie sú predmetom harmonizovaných predpisov, spĺňať požiadavky štátu určenia, za predpokladu, že sú v súlade s článkom 36 Zmluvy EHS (zmenený na článok 36 Zmluvy ES, ďalej zmenený, teraz článok 30 ES).

6 Článok 1 prvý odsek tejto smernice stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby sa veterinárne kontroly živých zvierat, ktoré sú upravené smernicami uvedenými v prílohe A, alebo tie, na ktoré sa odvoláva prvý odsek článku 21 a ktoré sú určené pre obchod, ďalej nevykonávali bez toho, aby bol dotknutý článok 7, na hraniciach, pretože sa budú vykonávať v súlade s touto smernicou."

7 Článok 10 ods. 1 tejto smernice znie:

„Každý členský štát bezodkladne informuje ostatné členské štáty a Komisiu, ak by na jeho území prepukli okrem nákaz, na ktoré sa odvoláva smernica 82/894/EHS, akékoľvek zoonózy, choroby alebo iné príčiny, ktoré by pravdepodobne predstavovali vážne riziko pre zdravie zvierat alebo zdravie ľudí.

Vyvážajúci členský štát bezodkladne zavedie do praxe kontrolné alebo preventívne opatrenia upravené podľa predpisov spoločenstva, obzvlášť vymedzenie ochranných pásiem uvedených v týchto predpisoch, alebo prijme akékoľvek iné opatrenia, ktoré považuje za vhodné.

Členský štát určenia alebo tranzitu, ktorý počas kontroly, na ktorú sa odvoláva článok 5, zistí prítomnosť jednej nákazy alebo príčiny, na ktoré sa odvoláva prvý pododsek, môže, ak je to nevyhnutné, prijať preventívne opatrenia upravené predpismi spoločenstva vrátane karantény zvierat.

Než budú prijaté opatrenia v súlade s odsekom 4, členský štát určenia môže, pokiaľ sú na to závažné dôvody týkajúce sa zdravia zvierat alebo ľudí, prijať dočasné ochranné opatrenia týkajúce sa fariem, stredísk alebo organizácií v prípade epizoocie vo vzťahu k ochrannému pásmu, upravené predpismi spoločenstva.

Opatrenia prijaté členskými štátmi sa bezodkladne oznámia Komisii a ostatným členským štátom.“

8 Podľa odseku 4 tohto článku prijme Komisia v súlade s postupom výboru upraveným v článku 17 tejto smernice nevyhnutné opatrenia pre zvieratá, výrobky a výrobky získané z týchto zvierat. Komisia sleduje situáciu a podľa rovnakého postupu zmení, doplní alebo zruší prijaté rozhodnutia v závislosti od toho, ako sa situácia vyvíja.

Smernica 90/667/EHS

9 Článok 13 ods. 1 smernice Rady 90/667/EHS z 27. novembra stanovujúcej veterinárne predpisy na likvidáciu a spracovávanie živočíšneho odpadu, jeho uvádzanie na trh a ochranu pred patogénmi v krmivách živočíšneho alebo rybieho pôvodu, ktorá mení a dopĺňa smernicu 90/425 [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 363, s. 51), znie:

„Smernica 90/425 sa uplatňuje najmä s ohľadom na organizáciu a následné opatrenia vyplývajúce z kontrol vykonávaných členským štátom určenia a ochranné opatrenia, ktoré sa majú uplatňovať." [*neoficiálny preklad*]

Smernica 92/118/EHS

10 Článok 2 ods. 1 smernice Rady 92/118/EHS zo 17. decembra 1992, ktorou sa stanovujú veterinárne a zdravotné požiadavky na obchodovanie s výrobkami, na ktoré sa nevzťahujú takéto požiadavky ustanovené v osobitných právnych predpisoch uvedených v prílohe A (I) k smernici 89/662/EHS a pokiaľ ide o patogény, k smernici 90/425/EHS, a na ich dovoz do spoločenstva (Ú. v. ES L 62, s. 49; Mim. vyd. 03/014, s. 51), znie takto:

„Na účely tejto smernice:

…

e) *spracovaná živočíšna bielkovina určená na výživu zvierat* znamená živočíšnu bielkovinu, ktorá bola spracovávaná tak, aby bola pripravená na priame použitie ako krmivo alebo zložka krmiva pre zvieratá. Patrí sem rybia múčka, mäsová múčka, kostná múčka, múčka z paznechtov (kopýt), rohová múčka, krvná múčka, múčka z peria, sušené škvarky a iné podobné výrobky vrátane zmesí obsahujúce tieto výrobky;

…“

11 Podľa článku 7 ods. 2 tejto smernice sa na výrobky, na ktoré sa táto smernica vzťahuje, použije článok 10 smernice 90/425.

Rozhodnutie 94/381

12 Komisia prijala rozhodnutie 94/381 na základe smernice 90/425 a najmä jej článku 10 ods. 4.

13 Podľa článku 1 ods. 1 tohto rozhodnutia členské štáty zakážu kŕmenie všetkých druhov prežúvavcov bielkovinami pochádzajúcimi z tkanív cicavcov. Odsek 2 tohto článku však stanovoval, že členské štáty, ktoré zaviedli systém umožňujúci rozlišovanie medzi bielkovinami pochádzajúcimi z prežúvavcov a bielkovinami pochádzajúcimi z iných druhov zvierat ako prežúvavcov, Komisia oprávnila povoliť kŕmenie prežúvavcov bielkovinami pochádzajúcimi z iných druhov zvierat ako prežúvavcov na základe postupu podľa článku 17 smernice 90/425.

Rozhodnutie 2000/766

14 Dňa 4. decembra 2000 Rada Európskej únie prijala rozhodnutie 2000/766 na základe smernice 90/425, najmä jej článku 10 ods. 4, ako aj smernice Rady 97/78/ES z 18. decembra 1997, ktorou sa stanovujú zásady organizácie veterinárnych kontrol výrobkov, ktoré vstupujú do spoločenstva z tretích krajín (Ú. v. ES L 24, 1998, s. 9; Mim. vyd. 03/022, s. 247), najmä jej článku 22.

15 Podľa článku 2 tohto rozhodnutia:

„1. Členské štáty zakážu kŕmenie zvierat, ktoré sú držané, kŕmené alebo chované na výrobu potravín, spracovanými bielkovinami živočíšneho pôvodu.

2. Zákaz podľa odseku 1 sa nevzťahuje na používanie:

— rybej múčky na kŕmenie iných zvierat než prežúvavcov pri použití kontrolných opatrení, ktoré sú stanovené podľa postupu uvedeného v článku 17 smernice Rady 89/662/EHS z 11. decembra 1989 o veterinárnych kontrolách uplatniteľných na obchod v rámci Spoločenstva s vyhliadkou uskutočnenia vnútorného trhu [(Ú. v. ES L 395, s. 13)],

— želatíny z iných zvierat ako prežúvavcov na obaľovanie prídavných látok v zmysle smernice Rady 70/524/EHS z 23. novembra 1970 o doplnkových látkach v krmivách [(Ú. v. ES L 270, s. 1)],

— fosforečnanu vápenatého a hydrolyzovaných bielkovín, ak boli vyrobené za podmienok, ktoré sú stanovené podľa postupu uvedeného v článku 17 smernice 89/662/EHS,

— mlieka a mliečnych výrobkov v krmivách zvierat, ktoré sú držané, kŕmené alebo chované na výrobu potravín.“ [*neoficiálny preklad*]

16 Článok 3 tohto rozhodnutia stanovuje:

„1. S výnimkou prípadov uvedených v článku 2 ods. 2 členské štáty:

a) zakážu uvádzať na trh spracované živočíšne bielkoviny určené na kŕmenie hospodárskych zvierat, ktoré sú držané, kŕmené alebo chované na výrobu potravín, obchodovať s nimi, dovážať ich z tretích krajín a vyvážať do tretích krajín;

b) zabezpečia, aby boli všetky spracované živočíšne bielkoviny určené na kŕmenie hospodárskych zvierat, ktoré sú držané, kŕmené alebo chované na výrobu potravín, stiahnuté z trhu, ako aj z distribučných kanálov a zo skladov v poľnohospodárskych podnikoch.

2. Členské štáty zabezpečia, aby boli živočíšne odpady v zmysle smernice [90/667] zbierané, prepravované, spracovávané, skladované alebo likvidované podľa tejto smernice…“ [*neoficiálny preklad*]

17 Podľa článku 4 bolo rozhodnutie 2000/766 účinné od 1. januára 2001 a uplatňovalo sa do 30. júna 2001.

Rozhodnutie 2001/9

18 Komisia 29. decembra 2000 prijala rozhodnutie 2001/9, ktoré stanovilo podrobnejšie podmienky uplatňovania výnimky zo zákazov týkajúcich sa rybej múčky, fosforečnanu vápenatého a hydrolyzovaných bielkovín, uvedenej v článku 2 ods. 2 rozhodnutia 2000/766. Rozhodnutie 2001/9 nadobudlo účinnosť 1. januára 2001.

19 Článok 1 ods. 1 a 2 rozhodnutia 2001/9 stanovoval:

„1. Členské štáty povolia používanie rybej múčky na kŕmenie iných zvierat než prežúvavcov výlučne za podmienok stanovených v prílohe I.

2. Členské štáty povolia používanie fosforečnanu vápenatého na kŕmenie iných zvierat než prežúvavcov výlučne za podmienok stanovených v prílohe II." [*neoficiálny preklad*]

Vnútroštátna právna úprava

20 V odôvodneniach prechodnej vnútroštátnej právnej úpravy týkajúcej sa zákazu živočíšnych bielkovín vo všetkých krmivách pre hospodárske zvieratá (tijdelijke regeling verbod dierlijke eiwitten in alle diervoerders landbouwhuisdieren, ďalej len „prechodná vnútroštátna právna úprava"), ktorú 8. decembra 2000 prijal Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (minister poľnohospodárstva, ochrany prírody

a rybolovu, *Nederlandse Staatscourant*, 2000, č. 239), sa odkazovalo na smernicu 90/425 a rozhodnutie 2000/766. Jej článok 2 znel:

„1. Odchylne od článku 2 právnej úpravy týkajúcej sa zákazu živočíšnej múčky v krmivách sa zakazuje vyrábať, spracovávať, dodávať, prijímať, odosielať, prepravovať, ponúkať na predaj, kupovať alebo predávať spracované živočíšne bielkoviny určené na kŕmenie hospodárskych zvierat.

2. Zákaz podľa odseku 1 sa nevzťahuje na tieto výrobky:

— rybiu múčku určenú na kŕmenie iných zvierat než prežúvavcov pri použití kontrolných opatrení, ktoré sú stanovené podľa postupu uvedeného v článku 17 smernice 89/662/EHS…,

— želatínu z iných zvierat ako prežúvavcov na obaľovanie prídavných látok…,

— fosforečnan vápenatý a hydrolyzované bielkoviny, ak boli vyrobené za podmienok, ktoré sú stanovené v článku 17 smernice 89/662/EHS,

— mlieko a mliečne výrobky.“

21 Podľa článku 3 tejto právnej úpravy:

„1. Bez toho, aby bol dotknutý článok 2, sa od 1. januára 2001 zakazuje:

a) kŕmiť hospodárske zvieratá spracovanými živočíšnymi bielkovinami;

b) vyvážať spracované živočíšne bielkoviny alebo ich dovážať;

c) používať alebo skladovať spracované živočíšne bielkoviny v podnikoch, v ktorých sa chovajú hospodárske zvieratá, a v podnikoch, ktoré krmivá pre hospodárske zvieratá vyrábajú, obchodujú s nimi, skladujú ich alebo ich odosielajú.

2. Do 1. marca 2001 zákaz podľa odseku 1 písm. c) neplatí pre držiteľa alebo vlastníka spracovaných živočíšnych bielkovín, ktorý bez meškania oznámi Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees [(štátna inšpekcia pre dobytok a mäso)] druh, množstvo a miesto skladovania existujúcich spracovaných živočíšnych bielkovín a akúkoľvek zmenu ich druhu, množstva a miesta uskladnenia."

22 Táto právna úprava nadobudla podľa svojho článku 4 účinnosť 15. decembra 2000.

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

23 V Únii boli od roku 1994 prijaté opatrenia na boj proti šíreniu BSE. Tieto opatrenia sa prijali predovšetkým na základe smernice 90/425.

24 Dňa 27. júna 1994 prijala Komisia rozhodnutie 94/381, ktorého cieľom bolo zakázať používanie bielkovín pochádzajúcich z tkanív cicavcov na kŕmenie prežúvavcov.

25 Keďže boli zistené prípady BSE pri zvieratách narodených po nadobudnutí účinnosti rozhodnutia 94/381, riadiaci vedecký výbor zriadený rozhodnutím Komisie 97/404/ES z 10. júna 1997 (Ú. v. ES L 169, s. 85) (ďalej len „riadiaci vedecký výbor“) vydal 27. a 28. novembra 2000 stanovisko, v ktorom po prvýkrát potvrdil riziko krížovej kontaminácie krmiva určeného pre hovädzí dobytok krmivami určenými pre iné zvieratá a obsahujúcimi živočíšne bielkoviny, ktoré môžu byť nakazené pôvodcom BSE, a odporúčal prijatie nových opatrení.

26 Dňa 4. decembra 2000 Rada Európskej únie prijala rozhodnutie 2000/766, ktorého cieľom bolo znížiť riziko šírenia BSE. Týmto rozhodnutím od 1. januára 2001 zakázala používať spracované živočíšne bielkoviny na kŕmenie všetkých hospodárskych zvierat po maximálnu dobu šiestich mesiacov. Toto rozhodnutie zakazovalo aj uvádzať spracované živočíšne bielkoviny na trh, obchodovať s nimi, dovážať ich z tretích krajín a vyvážať ich do tretích krajín a ukladalo povinnosť stiahnuť ich z trhu, distribučných kanálov a zo skladov v poľnohospodárskych podnikoch. Existovalo niekoľko výnimiek zo zákazov, ktoré sa týkali najmä rybej múčky v krmivách iných zvierat než prežúvavcov a používania fosforečnanu vápenatého.

27 O štyri dni neskôr, 8. decembra 2000, Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij prijal prechodnú vnútroštátnu právnu úpravu, ktorej článok 2 ods. 1 zakazoval vyrábať, spracovávať, prijímať, dodávať, prepravovať, ponúkať na predaj, kupovať alebo predávať spracované živočíšne bielkoviny určené na kŕmenie hospodárskych zvierat.

28 Článok 2 ods. 2 tejto právnej úpravy stanovil výnimky z tohto zákazu najmä vo vzťahu k rybej múčke a fosforečnanu vápenatému. Uplatňovanie týchto výnimiek sa však viazalo na neskoršie prijatie kontrolných opatrení podľa postupu upraveného v článku 17 smernice 89/662.

29 Podľa článku 4 nadobudla prechodná vnútroštátna právna úprava účinnosť 15. decembra 2000, teda pätnásť dní pred nadobudnutím účinnosti rozhodnutia 2000/766. Táto právna úprava bola oznámená Komisii 10. januára 2001.

30 Komisia prijala 29. decembra 2000 rozhodnutie 2001/9, v ktorom spresnila podmienky používania najmä rybej múčky a fosforečnanu vápenatého na kŕmenie zvierat. Toto rozhodnutie nadobudlo účinnosť súčasne s nadobudnutím účinnosti rozhodnutia 2000/766, čiže 1. januára 2001.

31 Denkavit a i. podali žalobu na Rechtbank 's-Gravenhage (Súd v Haagu), ktorou žiadajú vyhlásiť článok 2 prechodnej vnútroštátnej právnej úpravy za nezákonný.

32 Denkavit a i. na tomto súde uviedli, že Holandské kráľovstvo voči nim konalo nezákonne, pretože im od 15. decembra 2000 do 1. januára 2001 uložilo prísnejšie zákazy vzťahujúce sa na krmivá zvierat, než ukladá rozhodnutie 94/381, alebo subsidiárne tým, že im v tomto období uložilo zákazy vzťahujúce sa na krmivá zvierat, ktoré neobsahujú iné živočíšne bielkoviny než rybiu múčku a fosforečnan vápenatý.

33 Rechtbank 's-Gravenhage tejto žalobe vyhovel s odôvodnením, že podľa znenia rozhodnutia 2000/766 je jeho cieľom, aby dotknuté zákazy nadobudli účinnosť presne 1. januára 2001, a to ani predtým, ani potom. Podľa tohto súdu Holandské kráľovstvo konalo nezákonne, keď uložilo zákazy od 15. decembra 2000.

34 Holandské kráľovstvo podalo odvolanie na Gerechtshof 's-Gravenhage (Odvolací súd v Haagu), ktorý konštatoval, že vo veci, ktorá mu bola predložená, vyvstávajú otázky týkajúce sa výkladu určitých ustanovení práva Únie.

35 Za týchto podmienok Gerechtshof 's-Gravenhage rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúcu prejudiciálnu otázku:

„Má sa právo Spoločenstva, najmä smernica 90/425/EHS, rozhodnutie 94/381/ES a rozhodnutie 2000/766/ES, vykladať v tom zmysle, že taký vnútroštátny zákaz, ako je zákaz uvedený v článku 2 prechodnej právnej úpravy, ktorá z dôvodu ochrany proti BSE zakazuje výrobu a obchod so spracovanými živočíšnymi bielkovinami určenými na kŕmenie hospodárskych zvierat, je s týmito predpismi nezlučiteľný, ak takýto vnútroštátny zákaz:

— nadobudol účinnosť už 15. decembra 2000 (teda skôr než rozhodnutie 2000/766/ES) a

— prechodne (až do prijatia rozhodnutia [2001/9] z 29. decembra 2000) sa vzťahoval aj na rybiu múčku a fosforečnan vápenatý?“

O prejudiciálnej otázke

36 Touto otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či právo Únie, najmä smernica 90/425 a rozhodnutia 94/381 a 2000/766, bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá z dôvodu ochrany proti BSE uložila zákaz výroby a uvádzania na trh spracovaných živočíšnych bielkovín v krmivách hospodárskych zvierat v rozsahu, v akom tento zákaz jednak bol prijatý a nadobudol účinnosť po prijatí, ale pred nadobudnutím účinnosti rozhodnutia Únie stanovujúceho takýto zákaz a jednak sa uplatňoval pred nadobudnutím účinnosti tohto rozhodnutia na rybiu múčku a fosforečnan vápenatý, aj keď tieto výrobky mali byť zo zákazu stanoveného týmto rozhodnutím vyňaté.

37 Na úvod treba pripomenúť, že v súvislosti s bojom proti šíreniu chorôb, ktoré môžu predstavovať vážne nebezpečenstvo pre zvieratá alebo ľudské zdravie, ako napríklad BSE, Súdny dvor rozhodol, že článok 10 smernice 90/425 úplne harmonizuje ochranné opatrenia uplatňované proti týmto chorobám prostredníctvom presného určenia povinností a úloh, ktoré v tejto oblasti prináležia členským štátom a Komisii (pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. mája 1993, Komisia/Portugalsko, C-52/92, Zb. s. I-2961, bod 19).

38 Podľa tohto článku 10 Komisia prijme potrebné opatrenia po preskúmaní Stálym veterinárnym výborom. Ak členské štáty zistia chorobu, môžu prijať len preventívne opatrenia stanovené v právnej úprave Spoločenstva a zo závažných dôvodov ochrany zdravia môžu prijať presne vymedzené ochranné opatrenia dovtedy, kým Komisia neprijme opatrenia (pozri v tomto zmysle rozsudok Komisia/Portugalsko, už citovaný, bod 9).

39 Z dvanásteho odôvodnenia smernice 90/425 vyplýva, že sa uplatňuje na zvieratá a výrobky, ktoré sú predmetom harmonizovaných predpisov uvedených v prílohe A tejto smernice.

40 Ako uviedol generálny advokát v bode 39 návrhov, v dôsledku toho je potrebné určiť, či výrobky uvedené v prechodnej vnútroštátnej právnej úprave, a to spracované živočíšne bielkoviny určené na kŕmenie hospodárskych zvierat, spadali v čase prijatia tejto právnej úpravy do pôsobnosti smernice 90/425.

41 Z tohto hľadiska sa právna úprava Únie v oblasti krmív pre zvieratá stala komplexnou a rozvinutou harmonizáciou. Ako uviedol generálny advokát v bodoch 47 až 49 návrhov, spracované živočíšne bielkoviny boli harmonizované niekoľkými spôsobmi zosúlaďovania, a to ako živočíšne odpady, ale aj ako zložka krmiva pre zvieratá, a formou zákazu.

42 V dôsledku prijatia smernice 90/667 bola totiž zmenená príloha A smernice 90/425 tak, aby sa na výrobky uvedené v smernici 90/667, t. j. živočíšne odpady, vzťahovali ochranné opatrenia upravené v smernici 90/425.

43 Ďalej sa podľa článku 7 ods. 2 smernice 92/118 ochranné opatrenia uvedené v článku 10 smernice 90/425 uplatňujú na výrobky živočíšneho pôvodu, na ktoré sa vzťahuje smernica 92/118, a to výrobky živočíšneho pôvodu, na ktoré sa nevzťahujú veterinárne a zdravotné požiadavky na obchodovanie s výrobkami a dovoz výrobkov do Európskeho spoločenstva, osobitné právne predpisy uvedené v prílohe A kapitole I k smernici 89/662, a pokiaľ ide o patogény, k smernici 90/425.

44 Rozhodnutie 94/381, ktorého cieľom je zakázať používanie bielkovín pochádzajúcich z tkanív cicavcov, bolo prijaté 27. júna 1994.

45 Okrem toho rozhodnutím Komisie 91/516/EHS z 9. septembra 1991, ktorým sa stanovuje zoznam zložiek, ktorých používanie v kŕmnych zmesiach je zakázané [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 281, s. 23), zmeneným a doplneným rozhodnutím Komisie 97/582/ES z 28. júla 1997 (Ú. v. ES L 237, s. 39), sa takýto zákaz uložil na bielkoviny získané z tkanív cicavcov používané ako zložka kŕmnych zmesí pre prežúvavce.

46 Napokon bolo používanie spracovaných živočíšnych bielkovín v krmivách hospodárskych zvierat vrátane iných zvierat než prežúvavcov, ktoré sú držané, kŕmené alebo chované na výrobu potravín, zakázané rozhodnutím 2000/766.

47 Právnym základom tohto rozhodnutia, ktorého platnosť nebola spochybnená, bol článok 10 smernice 90/425.

48 Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že v čase prijatia prechodnej vnútroštátnej právnej úpravy nebolo možné, aby členský štát zakázal výrobu a uvádzanie na trh spracovaných živočíšnych bielkovín určených na kŕmenie hospodárskych zvierat mimo ochranného mechanizmu, ktorý zaviedol článok 10 smernice 90/425.

49 Preto treba preveriť, či prechodná vnútroštátna právna úprava môže byť považovaná za ochranné opatrenie v zmysle tohto ustanovenia.

50 Podľa článku 10 ods. 1 prvého pododseku smernice 90/425 každý členský štát bezodkladne informuje ostatné členské štáty a Komisiu o prepuknutí akejkoľvek zoonózy, choroby alebo o iných príčinách, ktoré by pravdepodobne predstavovali vážne riziko pre zdravie zvierat alebo ľudí.

51 Pokiaľ ide o otázku, či sa v čase prijatia prechodnej vnútroštátnej právnej úpravy vyskytla zoonóza, choroba alebo iné príčiny, ktoré by pravdepodobne predstavovali vážne riziko pre zdravie zvierat alebo ľudí v zmysle tohto ustanovenia, treba uviesť, že táto podmienka môže byť splnená v prípade, ak nové informácie značne zmenia vnímanie nebezpečenstva, ktoré choroba predstavuje (rozsudok z 3. júla 2003, Lennox, C-220/01, Zb. s. I-7091, bod 72 a citovanú judikatúru).

52 V tejto súvislosti treba uviesť, že prechodná vnútroštátna právna úprava bola prijatá desať dní po uverejnení stanoviska riadiaceho vedeckého výboru z 27. a 28. novembra 2000 (ďalej len „stanovisko riadiaceho vedeckého výboru“), v ktorom potvrdil riziko krížovej kontaminácie krmiva určeného pre hovädzí dobytok krmivami určenými pre iné zvieratá a obsahujúcimi živočíšne bielkoviny, ktoré môžu byť nakazené pôvodcom BSE. Toto stanovisko odporúčalo prechodne zakázať živočíšne bielkoviny v krmivách zvierat.

53 Keďže od roku 1994 boli prijaté rôzne opatrenia proti BSE, ale napriek tomu sa pravidelne vyskytovali nové prípady tejto choroby, a keďže rozsah a veľkosť rizika šírenia tejto choroby zatiaľ neboli známe, mohlo byť stanovisko riadiaceho vedeckého výboru považované za stanovisko, ktoré značne mení vnímanie nebezpečenstva, ktoré BSE predstavuje, a preto odôvodňovalo prijatie ochranných opatrení uvedených v článku 10 ods. 1 smernice 90/425.

54 Holandská vláda tvrdí, že Holandské kráľovstvo prijalo prechodnú vnútroštátnu právnu úpravu ako členský štát odoslania i ako členský štát určenia.

55 Je pravda, že článok 10 ods. 1 smernice 90/425 upravuje viaceré typy opatrení. Podľa druhého pododseku tohto ustanovenia členský štát odoslania bezodkladne zavedie do praxe kontrolné alebo preventívne opatrenia upravené podľa predpisov Spoločenstva, predovšetkým vymedzenie ochranných pásiem uvedených v týchto predpisoch, alebo prijme akékoľvek iné opatrenia, ktoré považuje za vhodné. Podľa štvrtého pododseku tohto odseku môže členský štát určenia dovtedy, kým nebudú prijaté opatrenia v súlade s článkom 10 ods. 4, ak sú na to závažné dôvody týkajúce sa zdravia zvierat alebo ľudí, prijať dočasné ochranné opatrenia týkajúce sa fariem, stredísk alebo organizácií v prípade epizoocie vo vzťahu k ochrannému pásmu, upravené predpismi Spoločenstva.

56 Holandská vláda tvrdí, že rozlišovanie medzi členským štátom odoslania a členským štátom určenia zavedené v článku 10 ods. 1 smernice 90/425 nie je v prejednávanej veci relevantné. Cieľom prechodnej vnútroštátnej právnej úpravy nie je upravovať obchodovanie v rámci Spoločenstva, ale všeobecnejšie výrobu a uvádzanie na trh krmív pre zvieratá, a preto Holandské kráľovstvo prijalo túto právnu úpravu ako členský štát odoslania i ako členský štát určenia.

57 Ostatné vlády, ktoré predložili pripomienky, ako aj Komisia sa naopak domnievajú, že Holandské kráľovstvo prijalo prechodnú vnútroštátnu právnu úpravu ako členský štát určenia.

58 Keďže cieľom tejto právnej úpravy je nielen upraviť výrobu, ale aj uvádzanie na trh vrátane prijímania a kúpy krmív pre zvieratá, treba konštatovať, že táto právna úprava sa prinajmenšom mohla vzťahovať na dovoz týchto výrobkov.

59 Treba preskúmať, či prechodnú vnútroštátnu právnu úpravu možno považovať za ochranné opatrenie prijaté členským štátom určenia na základe článku 10 ods. 1 štvrtého pododseku smernice 90/425.

60 Pokiaľ ide o podmienku existencie závažných dôvodov týkajúcich sa zdravia zvierat alebo ľudí v zmysle tohto ustanovenia, ako sa uvádza v bode 51 tohto rozsudku, táto podmienka môže byť splnená, ak nové informácie značne zmenia vnímanie nebezpečenstva, ktoré choroba predstavuje.

61 V tomto prípade, ako vyplýva z prvých troch odôvodnení rozhodnutia 2000/766, boli zistené prípady BSE pri zvieratách narodených v roku 1995, teda po prijatí rozhodnutia 94/381 27. júna 1994, ktoré obsahovalo prvé pravidlá Spoločenstva v oblasti kontroly spracovaných bielkovín cicavcov používaných na kŕmenie prežúvavcov. Ako sa konštatovalo v bode 53 tohto rozsudku, možno sa domnievať, že stanovisko riadiaceho vedeckého výboru, v ktorom sa po prvýkrát potvrdilo riziko zvýšenej nákazy pri kŕmení hovädzieho dobytka krmivami určenými pre iné zvieratá a obsahujúcimi živočíšne bielkoviny, ktoré môžu byť nakazené pôvodcom BSE, značne zmenilo vnímanie nebezpečenstva, ktoré táto choroba predstavuje.

62 Prijatie rozhodnutia 2000/766, na ktoré prechodná vnútroštátna právna úprava výslovne odkazuje, spočívalo najmä v zistení, že v rámci obozretnosti je nutné dočasne zakázať používanie všetkých živočíšnych bielkovín pri kŕmení všetkých zvierat, ktoré sú držané, kŕmené alebo chované na výrobu potravín. Stanovisko riadiaceho

vedeckého výboru, ktoré odôvodnilo prijatie tohto rozhodnutia, by teda mohlo odôvodniť aj prijatie prechodnej vnútroštátnej právnej úpravy, tak ako tvrdí holandská, nemecká a švédska vláda a Komisia.

63 Z článku 10 ods. 1 štvrtého pododseku smernice 90/425 vyplýva, že ochranné opatrenia môžu byť prijaté do prijatia opatrení v súlade s článkom 10 ods. 4 zo strany Komisie.

64 Prechodná vnútroštátna právna úprava bola prijatá 8. decembra 2000, t. j. štyri dni po tom, ako Rada prijala rozhodnutie 2000/766, ktorým sa výslovne zakázali živočíšne bielkoviny v krmivách pre zvieratá od 1. januára 2001.

65 V čase, keď Holandské kráľovstvo prijalo prechodnú vnútroštátnu právnu úpravu, teda boli v Únii prijaté opatrenia, ale ešte nenadobudli účinnosť.

66 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že Súdny dvor už rozhodol, že zo samotného prijatia rozhodnutia Komisie, ktoré sa nebude bezprostredne uplatňovať, nemôže pre členský štát vyplývať zákaz, aby sám prijal ochranné opatrenia podľa článku 9 ods. 1 štvrtého pododseku smernice 89/662 (rozsudok z 5. decembra 2000, Eurostock, C-477/98, Zb. s. I-10695, bod 58). Ochranné opatrenia Únie, ktoré boli sporné v už citovanom rozsudku Eurostock, sú rovnocenné s ochrannými opatreniami uvedenými v článku 10 ods. 1 štvrtom pododseku smernice 90/425.

67 Členský štát teda môže prijať také vnútroštátne zákazy, ktoré boli upravené v prechodnej vnútroštátnej právnej úprave, ak je situácia v tomto členskom štáte naliehavá do takej miery, že odôvodňuje okamžité prijatie takýchto opatrení zo závažných dôvodov týkajúcich sa zdravia zvierat alebo ľudí.

68 Je však úlohou vnútroštátneho súdu, ktorý ako jediný má právomoc posúdiť skutkové okolnosti konania vo veci samej, aby preveril, či situácia v Holandsku v okamihu prijatia prechodnej vnútroštátnej právnej úpravy bola taká naliehavá.

69 Ak tento súd dospeje k záveru, že ide o takýto prípad a že prechodnú vnútroštátnu právnu úpravu možno považovať za ochranné opatrenie v súlade s článkom 10 ods. 1 štvrtým pododsekom smernice 90/425, prináleží mu ešte preveriť, či bola dodržaná zásada proporcionality (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. marca 2005, Tempelman a van Schaijk, C-96/03 a C-97/03, Zb. s. I-1895, bod 46 a citovanú judikatúru).

70 Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že právo Únie, najmä smernica 90/425, ako aj rozhodnutia 94/381 a 2000/766, nebránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá z dôvodu ochrany proti BSE uložila dočasný zákaz výroby a uvádzania na trh spracovaných živočíšnych bielkovín v krmivách hospodárskych zvierat, keďže situácia v dotknutom členskom štáte bola naliehavá, čo odôvodňovalo okamžité prijatie takýchto opatrení zo závažných dôvodov týkajúcich sa zdravia ľudí alebo zvierat. Vnútroštátnemu súdu prináleží preveriť, či bola táto podmienka splnená a či bola dodržaná zásada proporcionality.

O trovách

71 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto:

Právo Únie, najmä smernica Rady 90/425/EHS z 26. júna 1990 týkajúca sa veterinárnych a zootechnických kontrol uplatňovaných v obchode vnútri spoločenstva s určitými živými zvieratami a výrobkami s ohľadom na vytvorenie vnútorného trhu, ako aj rozhodnutie Komisie 94/381/ES z 27. júna 1994 o niektorých ochranných opatreniach v súvislosti s bovinnou spongiformnou encefalopatiou a s kŕmením bielkovinami pochádzajúcimi z cicavcov a rozhodnutie Rady 2000/766/ES zo 4. decembra 2000 o niektorých ochranných opatreniach v súvislosti s prenosnými spongiformnými encefalopatiami a s kŕmením zvierat živočíšnymi bielkovinami, nebránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá z dôvodu ochrany proti bovinnej spongiformnej encefalopatii uložila dočasný zákaz výroby a uvádzania na trh spracovaných živočíšnych bielkovín v krmivách hospodárskych zvierat, keďže situácia v dotknutom členskom štáte bola naliehavá, čo odôvodňovalo okamžité prijatie takýchto opatrení zo závažných dôvodov týkajúcich sa zdravia ľudí alebo zvierat. Vnútroštátnemu súdu prináleží preveriť, či bola táto podmienka splnená a či bola dodržaná zásada proporcionality.

Podpisy